FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT CARL OTTO LENZ

fremsat den 27. oktober 1992 *

Hr. præsident,
De herrer dommere,

A — Indledning

1. Det direkte søgsmål, som dette forslag til afgørelse vedrører, er anlagt af en spansk producent af mousserende vine til anfægtelse af en bestemmelse i den fælles markedsordning for vin, der blev indført i 1989, nemlig artikel 6, stk. 5a, litra b), i forordning nr. 3309/85 [1], efter affattelsen heraf i forordning nr. 2045/89 [2]. Denne bestemmelse fastlægger betingelserne for at anvende benævnelsen »crémant«, for hvilken der ikke tidligere fandtes fællesskabsregler, og som bruges om visse mousserende kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder (herefter benævnt »mkvbd«) [3]. På grundlag af artikel 6, stk. 4, andet afsnit, i forordning nr. 3309/85 [4], hvorefter visse metoder for gæring som »klassisk« eller »traditionel« kun kan anvendes, såfremt det fremstillede produkt

»a) er gjort mousserende ved en påfølgende gæring på flaske

b) i mindst ni måneder fra cuvéens fremstilling uden afbrydelse er forblevet i kontakt med bærmen og har befundet sig i samme virksomheds anlæg

c) er skilt fra bærmen ved degorgering«

indeholder den anfægtede artikel følgende bestemmelse:

»Med hensyn til mkvbd, som opfylder de i stk. 4, andet afsnit, fastsatte betingelser, forbeholdes benævnelserne

...

* Originalsprog: tysk.

1 — Rådets forordning af 18.11.1985 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af mousserende vine og vine tilsat kulsyre, EFT L 320, s. 9.

2 — Rådets forordning af 19.6.1989 om ændring af forordning (EØF) nr. 3309/85 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af mousserende vine og vine tilsat kulsyre (EFT L 202, s. 12).

3 — Jf. definitionen af dette begreb i artikel 1, stk. 4, i forordning nr. 823/87 (EFT L 84 af 27.3.1987, s. 59).

4 — Også det første afsnit i denne bestemmelse blev ændret ved forordning nr. 2045/89.

b) 'crémant' mkvbd, fremstillet i Frankrig eller i Luxembourg:

— som den medlemsstat, hvori fremstillingen har fundet sted, har tildelt denne benævnelse, idet benævnelsen er forbundet med navnet på det bestemte dyrkningsområde, og

— som er fremstillet under overholdelsen af de særlige regler, der er fastsat af den pågældende medlemsstat vedrørende disse vines fremstilling.

Benævnelsen 'crémant' på fransk eller i oversættelse kan dog igennem fem produktionsår anvendes til betegnelse af en mousserende vin, der traditionelt betegnes således pr. 1. september 1989.«

2. Det sagsøgende selskab har anfægtet denne bestemmelse, som angivelig skulle give det et ringere salg. Det producerer mkvbd under benævnelsen »Cava« (en benævnelse, der fra 1986 i Spanien har været benævnelse for et bestemt område, og som nu desuden udtrykkeligt i fællesskabsretten har fået tillagt denne status) [5], og har længe anvendt betegnelsen »Gran Crémant« for en del af sin produktion. Denne betegnelse har siden 1924 været fransk varemærke, som selskabet er indehaver af. Jeg skal senere i min gennemgang komme tilbage til forskellige enkeltheder i sagsøgerens situation.

3. Efter sagsøgerens opfattelse er der ikke grundlag for fortsat at forbeholde benævnelsen »crémant« for mkvbd, der fremstilles i Frankrig og Luxembourg — det har kun kunnet ske i den i den anfægtede bestemmelses sidste afsnit angivne overgangsperiode. Sagsøgeren mener desuden, at begrundelsen for denne bestemmelse ikke er fyldestgørende.

4. I påstandene, der er gengivet in extenso i retsmøderapporten, påstås nævnte bestemmelse annulleret og Rådet dømt til at afholde sagens omkostninger.

5. Rådet har påstået sagen afvist, men efter Domstolens kendelse af 5. december 1990 er påkendelsen af Rådets formalitetsindsigelse blevet henskudt til den endelige dom.

6. Rådet såvel som Kommissionen, der har interveneret til støtte for Rådet, principalt nedlagt påstand om, at sagen afvises og subsidiært om, at der afsiges frifindelsesdom, og at sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

5 — Jf. artikel 15, stk. 3, andet afsnit, fjerde led, i forordning nr. 823/87 (EFT L 84 af 27.3.1987, s. 59) i affattelsen i forordning nr. 2043/89 (EFT L 202 af 14.7.1989, s. 1).

7. Efter skriftvekslingens afslutning er forordning nr. 3309/85, som den anfægtede bestemmelse er indsat i, blevet afløst af forordning (EØF) nr. 2333/92 [6], hvori denne bestemmelse gentages uden ændringer i artikel 6, stk. 6.

B — Stillingtagen

I — *Forord*

8. Før jeg går over til at behandle parternes forskellige anbringender, skal jeg kort redegøre for det forhold, at vedtagelsen af forordning nr. 2333/92 ikke bør få betydning for afgørelsen af nærværende sag. Navnlig bortfalder sagsøgerens retlige interesse ikke ved denne omstændighed, der heller ikke fører til, at det er ufornødent at træffe afgørelse vedrørende sagens realitet — hvilket ville kunne være en følge af et bortfald af den retlige interesse.

9. I den forbindelse må det tages i betragtning, at den retlige interesse ved et annullationssøgsmål ikke forudsætter, at sagsøgeren opnår visse fordele af de direkte — med logisk nødvendighed bindende — virkninger af annullationen. Det er tilstrækkeligt, at han opnår en forbedret retsstilling gennem opfyldelsen af de forpligtelser, der ved traktatens artikel 176 pålægges sagsøgte [7].

10. Efter denne traktatbestemmelse ville Rådet nemlig i tilfælde af en annullation af den anfægtede bestemmelse være forpligtet til at tilpasse den nye artikel 6, stk. 6, til de krav, der stilles i Domstolens dom. Jeg skal herom henvise til de synspunkter, der er udviklet i Asteris-dommen [8]. I denne dom skulle Domstolen tage stilling til, om Kommissionen i overensstemmelse med EØF-traktatens artikel 176 havde efterkommet en tidligere dom, der annullerede en forordning, den havde vedtaget om koefficienter for produktionsstøtte i tomatsektoren, der var gældende for et vist produktionsår. Dette kunne betvivles, bl. a. fordi Kommissionen havde undladt på grundlag af annullationsdommen af 19. september 1985 at tilpasse den parallelle forordning, der skulle finde anvendelse de følgende produktionsår (fra den 1.7.1984), mens denne anden forordning var blevet vedtaget under sagen og således var behæftet med den samme mangel som

6 — Rådets forordning af 13.7.1992 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af mousserende vine og mousserende vine tilsat kulsyre, EFT L 231, s. 9.

7 — Jf. Domstolens dom af 5.3.1980, sag 76/79, Könecke mod Kommissionen, Sml. s. 665, præmis 8 og 9; generaladvokat Reischl's forslag til afgørelse i denne sag indeholder en særlig klar redegørelse herfor, Sml. 1980, s. 680 og s. 687-689.

8 — Domstolens dom af 26.4.1988, forenede sager 97/86, 193/86, 99/86 og 215/86, Asteris mod Kommissionen, Sml. s. 2181.

den anfægtede forordning. Herom udtaltes det i dommen (præmis 27-31):

»For at efterkomme dommen og opfylde den fuldt ud, skal institutionen ikke blot tage hensyn til dommens konklusion, men også til de præmisser, som har ført til domskonklusionen, og som danner det fornødne grundlag for denne i den forstand, at de er nødvendige, når det skal afgøres, hvad konklusionen helt præcis går ud på. Det er nemlig disse præmisser, som dels fastslår, nøjagtigt hvilken bestemmelse der anses for lovlig, dels angiver de nøjagtige grunde til den i konklusionen fastslåede ulovlighed, og som den pågældende institution skal tage hensyn til, når den udsteder en anden retsakt i stedet for den, der er blevet annulleret.

Selv om den omstændighed, at det i dommens præmisser er fastslået, at der foreligger en ulovlighed, først og fremmest bevirker, at den institution, der har udstedt retsakten, har pligt til at fjerne denne ulovlighed i den retsakt, der skal afløse den annullerede retsakt, kan den dog også have andre retsvirkninger for denne institution, for så vidt som den vedrører en bestemmelse med et bestemt indhold på et givet området.

I sager som den foreliggende, hvor der er tale om annullation af en forordning, som kun har virkning i en klart afgrænset periode (nemlig produktionsåret 1983/1984), er den institution, som har udstedt forordningen, først og fremmest forpligtet til at sørge for, at nye retsakter, der skal udstedes efter afsigelsen af annullationsdommen, og som skal gælde for efterfølgende produktionsår, ikke kommer til at indeholde en bestemmelse af samme indhold som den, der er blevet erklæret ulovlig.

Det må dog antages, at konstateringen af ulovligheden i kraft af den tilbagevirkende gyldighed, der knytter sig til annullationsdomme, har virkning fra det tidspunkt, hvor den annullerede retsakt trådte i kraft. Det må heraf udledes, at den pågældende institution i det foreliggende tilfælde også har pligt til i de retsakter, der allerede var blevet udstedt, da annullationsdommen blev afsagt, og som giver regler for produktionsårene efter 1983/1984, at ophæve bestemmelser med samme indhold som den bestemmelse, der blev anset for ulovlig.

Som følge heraf gælder konstateringen af, at fastsættelsen af de koefficienter, hvormed støtten til de græske producenter skal multipliceres, var retsstridig, ikke blot for produktionsåret 1983/1984, som den annullerede forordning omhandlede, men også for alle de senere produktionsår. Konstateringen kan derimod ikke gælde for de produktionsår, der er underlagt reglerne i forordningerne før produktionsåret 1983/1984.«

11. Disse resultater må a fortiori anvendes i den foreliggende sag, idet artikel 6, stk. 6, i forordning nr. 2333/92 blot er resultatet af en kodifikation af forordning nr. 3309/85, som fællesskabslovgiver har anset for hensigtsmæssig af praktiske grunde [9]. Man kan her sige, at den nye bestemmelse, der blev vedtaget — til forskel fra, hvad der var

9 — Jf. første betragtning til forordning nr. 2333/92.

tilfældet i Asteris-sagen, hvor vedtagelsen af nye bestemmelser var nødvendige, fordi de for det foregående produktionsår gældende bestemmelser ganske normalt havde udtømt deres retsvirkninger — er et udtryk for den oprindelige plan om at indføre de i sagen omtvistede regler på ubestemt tid. Denne nye bestemmelse lader altså med andre ord den gamle bestemmelse bestå, og er i forhold til denne sidste bestemmelse noget andet end en blot og bar »bestemmelse med samme indhold«, jf. Asteris-dommen.

12. Af det anførte følger i det hele, at vedtagelsen af forordning nr. 2333/92 hverken har ført til, at den retlige interesse er bortfaldet eller til, at det nu er ufornødent at træffe afgørelse, da tvisten ikke længere består.

II — *Formaliteten*

13. *1. a)* Rådets formalitetsindsigelser vedrører i første række kravet ifølge artikel 173, stk. 2, om, at den anfægtede retsakt skal indeholde en »beslutning«. I den argumentation, Rådet har fremført på dette punkt, indgår imidlertid også et argument om, at sagsøger kun har været berørt af den omtvistede foranstaltning i sin egenskab af producent, som benytter betegnelsen »crémant«, ligesom enhver anden producent, der befinder sig i samme situation. Ved en sammenholdelse af dette argument og den praksis, Rådet har påberåbt sig [10], fremgår det, at der ikke blot er tale om en udtalelse om den anfægtede akts retlige beskaffenhed; der tænkes også på spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren er individuelt berørt af denne akt. I øvrigt hænger de to spørgsmål snævert sammen — det kommer jeg straks kort tilbage til i det følgende — og Domstolen må derfor (hvis den da ikke mener, at sagen skal afvises af andre grunde) under alle omstændigheder ex officio tage stilling til denne anden betingelse for søgsmålskompetence (jf. procesreglementets artikel 92, stk. 2).

14. I den følgende redegørelse må der derfor tages stilling til de to nævnte spørgsmål samt til spørgsmålet, om sagsøgeren er direkte berørt, hvilket kun Kommissionen har bestridt.

15. *b)* Under behandlingen heraf må den anfægtede akts retlige beskaffenhed og virkninger undersøges, hvorved det forudsættes, at der hersker klarhed med hensyn til, hvad den nøjagtigt indeholder.

16. I den forbindelse må det fastslås, at sagsøgeren med den fremførte påstand har anfægtet artikel 6, stk. 5a, litra b), i forordning nr. 3309/85 i dens helhed. Af

10 — Jf. dom af 29.6.1989, forenede sager 250/86 og 11/87, RAR mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 2045 (jf. navnlig sammendraget og præmis 11 i den uforkortede dom).

sagsøgerens anbringender følger imidlertid, at anfægtelsen ikke gælder denne bestemmelse i alle dens enkeltdele, men alene en ganske bestemt side af den. Som sagsøgeren senest har gjort gældende under den mundtlige forhandling, gælder kritikken jo begrænsningen i den omtvistede bestemmelses indledning, hvorefter benævnelsen »crémant« — selv om de øvrige betingelser for dennes anvendelse, der vedrører produktets kvalitet og iagttagelsen af visse fremstillingsmetoder, er opfyldt — kun kan anvendes om mousserende vine, der er fremstillet i Frankrig eller i Luxembourg. Sagsøgeren har hvad angår anbringenderne om overtrædelse af EØF-traktaten og magtfordrejning gjort gældende, at Rådet, når henses til aktens formål og de øvrige betingelser for anvendelse af benævnelsen »crémant«, jf. ovenfor, ikke retmæssigt kunne gennemføre en sådan geografisk begrænsning. Sagsøgerens argumentation vedrørende væsentlige formelle mangler rækker heller ikke videre, idet sagsøgeren kritiserer Rådet for ikke fyldestgørende at have begrundet den nævnte geografiske begrænsning.

17. Da den således kritiserede del af bestemmelsen kan løsrives fra resten af den anfægtede bestemmelse, uden at denne i øvrigt bliver helt uanvendelig [11], kan Domstolen, hvis den tilslutter sig sagsøgerens opfattelse, begrænse en annullation af bestemmelsen, således at denne kun kommer til at gælde den anfægtede del [12]. I den foreliggende sag bør den i øvrigt gå frem på denne måde for at undgå at komme uden for den ramme, der ved de fremførte anbringender er afstukket for tvisten [13].

18. På baggrund heraf vil det være den geografiske begrænsning, altså det forbud, der specielt gælder producenter uden for Frankrig og Luxembourg, der bliver genstand for behandlingen her.

19. 2. *a)* Hvad for det første den anfægtede akts retlige beskaffenhed angår — hvorved der i første omgang ses bort fra sagsøgerens situation — kan der efter min mening ikke herske tvivl om, at denne akt *ikke er en beslutning*, men en akt af almengyldig art. Kriteriet for sondringen mellem disse to slags retsakter beror på det forhold, at en beslutning kun er bindende for dem, »den er rettet til«, mens almengyldige akter (i denne sag kan der inden for denne akttype kun være tale om en akt med forordningskarakter) gælder generelt [14].

11 — Kun overgangsbestemmelsen i sidste punktum ville derved — delvis — blive uden betydning.

12 — Jf. dom af 28.6.1972, sag 37/71, Jamet mod Kommissionen, Sml. 1972, s. 129, org. ref.: Rec. s. 483, præmis 9, 10 og 11.

13 — Jf. den i den foregående note nævnte dom, præmis 12, samt som eksempler på Domstolens praksis dom af 19.9.1985 i sag 192/83, Grækenland mod Kommissionen, Sml. s. 2791, og af 13.7.1966, forenede sager 56/64 og 58/64, Consten og Grundig mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 211, org. ref.: Rec. s. 322.

14 — Jf. fra fast praksis om sondringen mellem forordninger og beslutninger, f.eks. dom af 24.2.1987, sag 26/86, Deutz og Geldermann mod Kommissionen, Sml. s. 941, præmis 7; dom af 26.4.1988, forenede sager 97/86, 193/86, 199/86 og 215/86, Sml. s. 2181, præmis 13; den formulering, hvormed man generelt omtaler retsakter som »normative«, stammer fra Domstolens kendelse af 13.7.1988 i sag 160/88 R, Fedesa mod Kommissionen, Sml. s. 4121, præmis 27.

20. Ved denne afgrænsning er det nødvendigt at undersøge den anfægtede bestemmelses retlige beskaffenhed og navnlig de retsvirkninger, den er tænkt at skulle afføde, eller som den faktisk afføder [15]. Det må herved afgøres, om det forbud, den indeholder for producenter uden for Frankrig og Luxembourg, finder anvendelse på »objektivt bestemte situationer« og skaber »retsvirkninger for en kreds af personer, som er bestemt på almen og abstrakt måde« [16]. Jeg finder det ikke i sammenhæng hermed afgørende, at den omhandlede bestemmelse er udformet som en abstrakt generel regel [17]. Derimod fremgår det af den hermed af Domstolen fastlagte definition, at en akt i alt fald har normativ karakter, når den personkreds, den er anvendelig på, ikke er fastlagt på tidspunktet for dens vedtagelse [18]. I den foreliggende sag eksisterer der ikke en sådan »sluttet kreds« af berørte personer. Faktisk er det omtvistede forbud ikke blot til hinder for, at benævnelsen »crémant« fortsat anvendes af personer, der anvendte den (»traditionelt«) før vedtagelsen af den omhandlede bestemmelse, den rammer også potentielle brugere af denne benævnelse, dvs. erhvervsdrivende, der efterfølgende kunne have truffet beslutning om en sådan kommerciel foranstaltning, hvis denne regel ikke var blevet indført.

21. Selv om Deutz og Geldermann-sagen, der under den mundtlige forhandling er blevet nævnt som reference, muligvis udviser en forskel på dette punkt [19], kan der ikke herske tvivl om, at den i den foreliggende sag anfægtede akt har forordningskarakter.

22. *b)* Hvad bliver så følgen af denne almindelige karakterisering af den omtvistede akt?

23. Der er tre mulige løsninger, der kommer i betragtning:

— Sagen afvises uden videre.

— Der kan dernæst blive tale om at tage stilling til, om den omhandlede akt, som altså efter *en samlet bedømmelse* har forordningskarakter, alligevel skulle vise sig at være en beslutning *i forhold til sagsøgeren.*

15 — Jf. eksempelvis præmis 7 i den i foregående note nævnte Deutz og Geldermann-dom.

16 — Jf. eksempelvis præmis 15 i Asteris-dommen (note 8).

17 — Jf. dom af 14.12.1962, forenede sager 16/62 og 17/62, Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes mod Rådet, Sml. 1954-1964, s. 359, org. ref.: Rec. s. 901, på s. 919.

18 — Dom af 13.5.1971, forenede sager 41/70 og 44/70, International Fruit Company mod Kommissionen, Sml. 1971, s. 83, org. ref.: Rec. s. 411, præmis 16-22.

19 — Jf. den meget relevante analyse af stævningens indhold, som generaladvokat Mischo giver i sit forslag til afgørelse (Sml. 1987, s. 945 og 946). Det havde herved betydning ved undersøgelsen af kriteriet om »en bestemt personkreds« at få afgjort, om den anfægtede regel kun gjaldt de producenter, der traditionelt havde benyttet benævnelsen »méthode champenoise«. Jf. herom den af von Winterfeld i »Möglichkeiten der Verbesserung des individuellen Rechtsschutzes im europäischen Gemeinschaftsrecht« fremførte kritik, *Neue Juristische Wochenschrift*, 1989, s. 1409. Det er imidlertid alt andet end sikkert, at dette kriterium er *tilstrækkeligt* til at anse en akt for en beslutning; en indgående redegørelse for dette problem findes i generaladvokat Tesauro's forslag til afgørelse af 26.9.1989, Usines Coopératives de déshydratation du Vexin mod Kommissionen, Sml. s. 3819, jf. navnlig s. 3821 ff. Jf. endvidere mine bemærkninger vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren er individuelt berørt (nedenfor i punkt 40 ff.).

— Man må derefter — uden at dvæle ved aktens »beslutnings«-karakter — undersøge, om sagsøgeren er individuelt berørt af denne akt.

24. Efter udviklingen hidtil i retspraksis er det efter min mening den tredje løsning, der bør vælges.

25. I denne sammenhæng må der først henvises til den fundamentale forskel mellem den første løsning på den ene side og de to andre på den anden side. Ved den første løsning kan der ske det, at sagsøgeren ikke opnår retsbeskyttelse, selv om han retligt i forhold til den anfægtede ordning indtager samme retsstilling som den, en beslutning er rettet til (sagsøgeren er jo »individualiseret på samme måde som en adressat« [20]). Såfremt man vælger denne løsning, bliver den begrænsning, der gøres i retsbeskyttelsen, alene en følge af, at *andre* af ordningen omfattede personer ikke indtager en sådan særlig stilling (og altså kun er berørt i deres »objektive egenskab« af erhvervsdrivende i den pågældende sektor »på samme måde som enhver erhvervsdrivende, der befinder sig i en tilsvarende situation« [21]).

26. Ifølge de to sidste løsninger hviler retsbeskyttelsen derimod alene på sagsøgerens individuelle situation — og det gør den efter min mening med rette. Man kan nemlig straks fremdrage to led, der bringer denne fremgangsmåde i overensstemmelse med formålet med artikel 173, stk. 2. Dels udgør den i det omfang, denne bestemmelse er det grundlag, som privates søgsmålsadgang *hviler på*, en garanti for en *individuel* retsbeskyttelse. Artikel 173, stk. 2, skaber helt i overensstemmelse hermed en adgang for annullationssøgsmål til anfægtelse af beslutninger, der individuelt (og umiddelbart) berører sagsøgeren, uden at det over for ham er muligt at gøre gældende, at han ikke er adressat for beslutningen. Det er ikke let at se, hvorfor man i forbindelse med et søgsmål til anfægtelse af en foranstaltning, der har virkninger som en almengyldig akt over for andre berørte personer, må anvende et andet kriterium og gøre dette gældende over for sagsøgeren. Konstateringen heraf tillægger jeg så meget større vægt, som mange fællesskabsbestemmelser ved et nærmere eftersyn viser sig at være yderst sammensatte og har meget forskellige retsvirkninger for de forskellige grupper af berørte personer.

27. På den anden side må der, da søgsmålsadgangen for private ved artikel 173, stk. 2, er begrænset ved kravet om, at der skal være tale om en beslutning, henses til, at dette er et materielretligt kriterium. Allerede af denne bestemmelses ordlyd fremgår, at fællesskabslovgiver ikke kan lægge hindringer i vejen for privates søgsmålsadgang blot ved at vælge forordningsformen [22]. Men der-

20 — Jf. Domstolens faste praksis vedrørende betingelsen om, at sagsøgeren er »individuelt berørt« (i første række dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, jf. navnlig s. 414, org. ref.: Rec. s. 211, på s. 238).

21 — Jf. Deutz og Geldermann-dommen, præmis 12.

22 — Dette er fast retspraksis; jf. eksempelvis dom af 5.5.1977, sag 101/76, Koninklijke Scholten Honig NV mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 797, præmis 6.

som en akt er vedtaget i forordningsform, for at samtlige omhandlede personkredse kan tages i betragtning (altså også andre personer) og i forhold til sagsøgeren fremtræder som en beslutning for en adressat, er da det spørgsmål, der melder sig for sagsøgeren, virkelig noget andet end et formelt spørgsmål?

28. Udviklingen i nyere praksis svarer til det anførte.

29. Domstolen har ganske vist tidligt fastslået, at:

»Hvis en retsakt ... af forfatteren er betegnet som en forordning og indeholder bestemmelser, som efter deres karakter ikke blot umiddelbart, men også individuelt berører bestemte fysiske eller juridiske personer, må det erkendes, at i hvert fald disse bestemmelser — uafhængigt af spørgsmålet, om denne retsakt som helhed betragtet med rette kan betegnes som en forordning — ikke har forordningskarakter og derfor ikke kan anfægtes af disse personer efter artikel 173, stk. 2 [23].«

30. Det har dog i første omgang kunnet spørges, hvorledes Domstolen vil afgøre et tilfælde, hvor en og samme bestemmelse berører et vist antal personer, der er omhandlet på samme måde som adressaterne for en beslutning, mens den samtidig kun berører andre personer med de virkninger af almengyldig art, den har [24].

31. På antidumpingreglernes område har Domstolen klarlagt situationen ved Allied Corporation-dommene I [25] og II [26] og senest i Extramet-dommen [27]. I sidstnævnte dom sammenfattede Domstolen dette problem og udtalte herved følgende:

»Selv om forordninger om antidumpingtold bedømt i forhold til traktatens artikel 173, stk. 2, efter deres art og rækkevidde er almengyldige, idet de finder anvendelse på de pågældende erhvervsdrivende i al almindelighed, kan det ikke udelukkes, at bestemmelserne berører visse erhvervsdrivende individuelt.«

23 — Se dommen af 14.12.1962 (fodnote 17), specielt s. 362.

24 — Jf. generaladvokat Jacobs' fremstilling i hans forslag til afgørelse af 21.3.1991 i sag C-358/89, Extramet Industries mod Rådet, Sml. I, s. 2507, punkt 40-48.

25 — Dom af 21.2.1984, forenede sager 239/82 og 275/82, Allied Corporation mod Kommissionen, Sml. s. 1005, præmis 11.

26 — Dom af 23.5.1985, sag 53/83, Allied Corporation mod Rådet, Sml. s. 1621, præmis 4.

27 — Dom af 16.5.1991, sag C-358/89, Extramet Industries mod Rådet, Sml. I, s. 2501, præmis 13 ff.

32. I fortsættelsen i dommen hedder det:

»Det fremgår således, at retsakter om indførelse af antidumpingtold under visse omstændigheder, uden at miste deres karakter af forordning kan berøre visse erhvervsdrivende individuelt, hvorved de pågældende kan anlægge sag om annullation af disse retsakter.«

33. Hvis der til en begyndelse ses bort fra spørgsmålet om, hvorvidt disse principper også kan finde anvendelse på den fælles landbrugspolitiks område, har denne klarlæggelse en dobbelt interesse i forbindelse med valget af en af de tre ovenfor omtalte løsninger. For det første er det principielle udgangspunkt, at en sag ikke kan afvises alene som følge af den normative karakter, en bestemmelse eventuelt har, såfremt sagsøgeren godtgør, at han er individuelt berørt af denne bestemmelse. For det andet indeholder denne praksis et nærmest teknisk programpunkt, idet den foretrækker idéen om en egentlig forordning, der undertiden individuelt vil kunne berøre visse af de omhandlede personer, frem for idéen om en hybrid retsakt (forordning i forhold til visse personer og beslutning i forhold til visse andre personer). Selv om denne løsning ligger relativt længere fra ordlyden af artikel 173, stk. 2, har den den fordel at være begrebsmæssigt klar og logisk [28].

34. De to løsninger skulle i alt fald ikke kunne føre til forskellige resultater, eftersom en akt, der berører visse personer individuelt og dermed på samme måde som adressaterne for en beslutning, i realiteten kun — når udgangspunktet er en hybrid retsakt — udgør en beslutning over for dem [29]. Af Domstolens praksis fremgår i øvrigt, at den prøver begge betingelser på grundlag af de samme kriterier [30].

35. Herefter skal vi se på spørgsmålet om, hvorvidt disse i praksis om dumping hentede principper kan overføres til den fælles landbrugspolitiks område. På baggrund af min redegørelse tidligere i dette forslag til afgørelse [31], der ikke specielt refererer til dumpingområdet, kan besvarelsen af dette spørgsmål kun blive bekræftende. Af ordensmæssige grunde vil jeg dog tilføje, at de principper, Domstolen har udviklet på dumpingområdet, ikke hænger sammen med de — indiskutable — særegenheder på dette område. De hænger for det første ikke sammen med den særegenhed ved antidumpingreglerne, at de kun kan vedtages i form af en forordning [32]. På den ene side mener jeg ikke, der er forskel på et tilfælde, hvor det efter loven er påbudt, at der skal ske vedta-

28 — Jf. generaladvokat Jacobs' fremstilling i forslaget til afgørelse i Extramet-sagen (nævnt ovenfor i note 24), punkt 42.

29 — Dommen i Producteurs de fruits et légumes-sagen er særlig klar i så henseende (jf. ovenfor notet 23), s. 363-364.

30 — Jf. præmisfølgen i Deutz og Geldermann-dommen (nævnt ovenfor i note 14) samt lignende formuleringer vedrørende dels sondringen mellem forordning og beslutning (dom af 11.7.1968, sag 6/68, Zuckerfabrik Watenstedt mod Rådet, Sml. 1965-1968, s. 531, jf. s. 533, første afsnit) og på den anden side »individuelt berørt«-betingelsen (jf. præmis 14 i RAR-dommen (jf. ovenfor i note 10) samt grund 11 i kendelse af 14.11.1991 i de forenede sager C-232/91 og C-233/91, Sml. I, s. 5351).

31 — Jf. ovenfor, punkt 25,26 og 27.

32 — Jf. artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 2423/88, EFT L 209 af 2.8.1988, s. 1.

gelse af en forordning, og et tilfælde, hvor valget af denne retsaktsform er en nødvendig følge af aktens genstand og indhold, som det ofte er tilfældet inden for den fælles landbrugspolitik. På den anden side kan en bestemmelse om, at visse regler skal vedtages i forordningsform blot være udtryk for faktiske krav af denne art. I generaladvokat Gulmann's forslag til afgørelse i Bucklsagen [33] var det en sådan akt, der var tale om, og det fastslås derfor med føje deri, at der ikke efter Domstolens praksis var grundlag for afvisning af sagen [34] som følge heraf [35].

36. Hvad dernæst angår den særegenhed ved antidumpingreglerne, at de for de berørte producenters og eksportørers vedkommende kan fremtræde med samme karakter som en individuel beslutning, vil det være tilstrækkeligt at fastslå, at Extramet-dommen vedrører en importørs søgsmål. Men netop denne gruppe erhvervsdrivende er ikke berørt af denne særegenhed, hvorfor Domstolen da også først admitterer deres søgsmål efter en nøje prøvelse af det konkret foreliggende tilfælde [36] og sædvanligvis afviser dem, navnlig når de er anlagt af uafhængige importører [37].

37. Efter min mening er det af alle disse grunde ikke tilstrækkeligt i det hele at placere den anfægtede bestemmelse i den gruppe foranstaltninger, der er akter med forordningskarakter, og på grundlag heraf afsige afvisningsdom. Tværtimod må det undersøges, om denne bestemmelse berører sagsøgeren individuelt.

38. *c)* Afgørelsen af dette spørgsmål kræver først en analyse af det forhold, at man individuelt mellem de erhvervsdrivende, det omtvistede forbud gælder, kan udskille en gruppe på et bestemt antal personer, der ikke kan stige efter aktens vedtagelse. Denne gruppe er den i sidste afsnit i den omtvistede bestemmelse nævnte — nemlig producenter af mousserende vin, der traditionelt anvendte benævnelsen »crémant« den 1. september 1989, hvor forordning nr. 2045/89 trådte i kraft, og som sagsøgeren er én af.

39. Når henses til den fortolkning af artikel 173, stk. 2, som jeg har gjort mig til talsmand for [38], kan et af sagsøgerens hovedar-

33 — Forslag til afgørelse af 8.7.1992 i de forenede sager C-15/91 og C-108/91, Buckl m. fl. mod Kommissionen, dom af 24.11.1992, Sml. I, s. 6061, 6074.

34 — Der var tale om et passivitetssøgsmål, men generaladvokat Gulmann behandlede det i sin fremstilling med udgangspunkt i, at aktikel 175, stk. 3, i traktaten principielt skulle fortolkes i overensstemmelse med artikel 173, stk. 2 (forslagets punkt 19 in fine).

35 — Altså med den begrundelse, at den anfægtede akt skulle vedtages i forordningsform.

36 — Jf. fremstillingen i generaladvokat Jacobs' førnævnte forslag til afgørelse, punkt 22-29, samt dommene af 14.3.1990, forenede sager C-133/87 og C-150/87, Nasha mod Kommissionen, Sml. I, s. 719, og sag C-156/87, Gestetner med Kommissionen, Sml. I, s. 781.

37 — Jf. dom af 6.10.1982, sag 307/81, Alusuisse mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 3463, af 21.2.1984, forenede sager 239/82 og 275/82, Allied Corporation mod Kommissionen, Sml. s. 1005, kendelser af 8.7.1987, sag 279/86, Sermes mod Kommissionen, Sml. s. 3109, og sag 301/86, Frimodt Petersen mod Kommissionen, Sml. s. 3123, og endelig kendelse af 11.11.1987, sag 205/87, Nuova Ceam mod Kommissionen, Sml. s. 4427.

38 — Jf. ovenfor i punkt 22 ff., specielt punkt 34.

gumenter forstås og sammenfattes således, at sagsøgeren må anses for individuelt berørt, eftersom han tilhører denne klart afgrænsede gruppe. Af Deutz og Geldermann-dommen fremgår dog, at dette — ud fra sammenhængen mellem »beslutnings«-betingelsen og »individuelt berørt«-betingelsen — ikke i og for sig er tilstrækkeligt til at begrunde retlig interesse i et konkret tilfælde [39]. Der må være en særlig sammenhæng mellem sagsøgerens situation (i videste forstand) og den anfægtede akt.

40. Som fremhævet af generaladvokat Tesauro [40] krævedes der sædvanligvis i retspraksis årsagssammenhæng mellem disse to elementer. I den forbindelse må det først nævnes, at nærværende sag kun drejer sig om den af sagsøgeren kritiserede geografiske begrænsning. Det må derfor godtgøres, at situationen for personer, som denne side af akten vedrører, og som anvendte benævnelsen »crémant« på deres mousserende vine før den 1. september 1989, netop har været afgørende for fællesskabslovgiver, da den anfægtede bestemmelse blev vedtaget. Den eneste faktor, der vil kunne føre til, at en sådan sammenhæng kommer i betragtning, kan eventuelt findes i sidste afsnit, der imidlertid ikke alene omhandler denne situation, men også den situation, som de producenter befinder sig i, der ved andre elementer i den anfægtede bestemmelse — nemlig betingelserne om produktets kvalitet og fremstillingsmetoden — pålægges et forbud mod anvendelse af benævnelsen »crémant«.

41. Betingelserne for at kunne anse sagsøgeren for individuelt berørt er derfor, som de er blevet udformet i Domstolens sædvanlige praksis, ikke opfyldt.

42. Dog må vi herefter undersøge den retlige udvikling i tiden efter afsigelsen af Deutz og Geldermann-dommen for at kunne afgøre, om sagsøgeren efter en anden betragtningsmåde kan anses for individuelt berørt.

43. I den forbindelse ses et nyt element at foreligge med Sofrimport-dommen [41], hvori Domstolen fastslog, at det for så vidt angik den særlige nødvendige sammenhæng mellem den anfægtede akt og sagsøgerens situation var tilstrækkeligt, at sidstnævnte, som omfattet af denne situation, beskyttes ved visse særlige elementer i det retsgrundlag, som ligger til grund for den anfægtede bestemmelse [42]. Men heller ikke denne betingelse er opfyldt i det foreliggende tilfælde.

44. Muligvis er der dog med Extramet-dommen [43] åbnet op for endnu en gruppe tilfælde, hvor sagsøgeren vil kunne anses for individuelt berørt. I Extramet-sagen havde

39 — Jf. generaladvokat Mischo's forslag til afgørelse i samme sag (fodnote 19), Sml. s. 947 ff.

40 — Jf. dennes forslag til afgørelse af 26.9.1989 i sag 244/88, Usines coopératives de déshydratation du Vexin mod Kommissionen, Sml. s. 3819, jf. navnlig s. 3821 ff.

41 — Dom af 26.6.1990, sag C-152/88, Sofrimport mod Kommissionen, Sml. I, s. 2477.

42 — Ved siden af denne overvejelse vedrørende årsagssammenhængen har en anden lignende overvejelse fået betydning ved behandlingen af søgsmål anlagt af tredjemand i konkurrenceretlige sammenhænge: jf. mit forslag til afgørelse af 17.9.1992 i sag C-313/90, CIRFS m.fl. mod Kommissionen, dom af 24.3.1993, Sml. I, s. 1125, 1148, punkt 83-86 samt 88,89 og 90.

43 — Jf. ovenfor i fodnote 27.

en af producenten uafhængig importør anfægtet en antidumpingforordning, der vedrørte et bestemt råstof (calciummetal). Domstolen udtalte i den forbindelse (i præmis 17):

»Sagsøgeren har godtgjort, at der foreligger en række omstændigheder, der tilsammen skaber en sådan særlig situation, at sagsøgeren i forhold til den pågældende foranstaltning adskiller sig fra alle andre erhvervsdrivende. Virksomheden er nemlig den vigtigste importør af det produkt, som er genstand for antidumpingforanstaltningen, og samtidig endelig bruger af produktet. Dernæst afhænger virksomhedens erhvervsmæssige aktiviteter i meget vidt omfang af denne import, og de er i væsentlig grad påvirket af den anfægtede forordning på grund af det begrænsede antal producenter af det pågældende produkt og det forhold, at virksomheden har vanskeligheder ved at opnå forsyninger hos den eneste fællesskabsproducent, som ydermere er dens hovedkonkurrent, for så vidt angår det forarbejdede produkt.«

45. Det er klart, at denne praksis ikke først og fremmest vedrører spørgsmålet, om visse bestemte personer, der fra begyndelsen — navnlig efter bestemmelsens indhold — udgør en afsluttet kreds af berørte, for så vidt angår deres situation har en særlig sammenhæng med den anfægtede akt. Disse kriterier kan også lægges til grund for en afgrænsning af den pågældende »kreds«, der som regel kun kan bestå af en enkelt eller i hvert fald ganske få personer.

46. Det første spørgsmål, der melder sig i denne sammenhæng, er spørgsmålet om, hvorvidt de hermed opstillede principper kan overføres til også at gælde tilfælde som det i denne sag foreliggende. Også her må det, som ved det tidligere behandlede spørgsmål om fortolkningen af artikel 173, stk. 2 [44], først undersøges, om disse principper hænger sammen med dumpingområdets særegenheder. Svaret på dette spørgsmål ligger ikke lige for. Ganske vist tales der i dommens præmis 16 om »et annullationssøgsmål til anfægtelse af en antidumpingforordning«, men de følgende udtalelser i dommen begrænser sig ikke udtrykkeligt til et sådant tilfælde.

47. Et andet holdepunkt ved fastlæggelsen af dommens rækkevidde kan hentes i de udviklede kriteriers karakter. I den forbindelse bemærkes, at disse først og fremmest er knyttet til sagsøgerens situation på fællesskabsmarkedet og alvoren af de følger, den anfægtede akt har for hans virksomhed. En særegenhed i forhold til sædvanlig praksis er det, at Extramet-dommen er karakteristisk ved, at der deri, for så vidt angår den særlige betingelse om forbindelsen mellem sagsøgerens situation og den anfægtede akt, for første gang *alene* gås ud fra den anfægtede akts *økonomiske virkninger.*

48. Beskaffenheden af dette kriterium, således som det her er defineret, tvinger ikke til en slutning om, at det kun kan finde anvendelse på antidumpingbestemmelsernes område. Der skulle vel også på andre områ-

44 — Jf. ovenfor i punkt 35 ff.

der kunne forekomme tilfælde, hvor en akt for en erhvervsdrivende giver følger, der adskiller sig fra de følger, den får for de øvrige omfattede personer, på en sådan måde, at denne erhvervsdrivende fremtræder som en adressat for akten.

49. Selv om tilfældets rent formelle henførsel til antidumpingrettens område ikke var afgørende for hovedsynspunktet bag dommen, kan der som følge af en anden særegenhed være grund til at forholde sig skeptisk til dens anvendelse i andre tilfælde. De i Extramet-dommen analyserede økonomiske virkninger bestod nemlig i, at den sagsøgende virksomheds stilling i konkurrencen direkte (i forhold til selskabet Péchiney) blev skadet; de svarede til de virkninger, som statsstøtte får for en konkurrerende virksomhed i forhold til støttemodtagervirksomheden. Dette synspunkt kan i alt fald føre til, at der kan tales om en *virkelig udvidelse* af Extramet-principperne, såfremt de anvendes i et tilfælde, der klart ligger langt fra dette mønster.

50. I det foreliggende tilfælde bliver der imidlertid ikke tale om en sådan udvidelse, eftersom der her er tale om forhold, der strukturelt ligger meget tæt op af Extramet-tilfældet på det anførte punkt. I den forbindelse må det fastslås, at benævnelsen »crémant« i konkurrencen mellem producenter af mousserende vine som bekendt skal give det pågældende produkt visse egenskaber, som giver det en mere præcis placering i gruppen af mousserende vine i almindelighed. Dette har imidlertid kunnet forekomme fællesskabslovgiver problematisk. På den ene side kan det ikke alene gennem denne benævnelse nøjagtigt afgøres, hvilke særlige træk den tager sigte på, og den kan således anvendes om mousserende vine, der kvalitetsmæssigt er meget forskellige, hvilket i øvrigt synes at have været tilfældet tidligere. På den anden side findes der kun forskrifter om anvendelsen af den i en enkelt medlemsstat, nemlig Den Franske Republik, hvor mousserende vine fra Loire, Bourgogne og Alsace på visse betingelser kunne benævnes »crémant de ...« (efterfulgt af områdets navn).

51. På baggrund heraf indvirker fællesskabslovgivers beslutning om at give regler for den omtvistede benævnelse, navnlig således at den knyttes til visse kvalitetstræk ved produktet, på to måder på konkurrencen: Den forbedrer stillingen på markedet for de produkter, der lovligt kan forsynes med denne benævnelse, og forringer markedsstillingen for varer, der mister retten hertil. Da sagsøgeren tilhører den gruppe af producenter, hvis produkter tilhører sidstnævnte kategori, berører den anfægtede foranstaltning umiddelbart hans situation i forhold til situationen for hans konkurrenter i Frankrig og Luxembourg, der lovligt kan anvende benævnelsen »crémant«. Under disse omstændigheder må det »åbent rum«-kriterium, der er anvendt i præmis 17 i Extramet-dommen, også kunne finde anvendelse i den foreliggende sag.

52. Det må derfor nu efterprøves, om sagsøgeren i forhold til den anfægtede akt er individualiseret på samme måde som en adressat i kraft af den særlige stilling, han har på markedet, og de virkninger, denne akt har for hans erhvervsvirksomhed.

53. I førstnævnte henseende skal det bemærkes, at man må gå ud fra markedet for mkvbd, der fører benævnelsen »crémant«. Sagsøgeren har jo ikke bestridt fællesskabslovgivers ret til at betinge anvendelse af denne benævnelse af, at der er tale om mousserende vin, der svarer til dette kvalitetsniveau. Desuden er det alene de producenter, der anvendte benævnelsen på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede akt, der skal tages i betragtning, for de er de eneste, der — som sagsøgeren — vil kunne miste eller omvendt bevare retten til at anvende benævnelsen.

54. Inden for den således afgrænsede gruppe af producenter i Fællesskabet er det afgjort sagsøgeren, der har den største produktion. Over for de elleve millioner flasker (på 0,75 l) »Gran Crémant«, som sagsøgeren årligt producerer, og som først og fremmest sælges på det spanske marked [45], stod i 1988, det vil sige året før vedtagelsen af den anfægtede akt, en samlet produktion på tolv millioner flasker for samtlige producenter af »crémant« i Bourgogne, Alsace og Loire. Af parternes indlæg under den mundtlige forhandling fremgår, at der dermed alene var tale om de franske mousserende vine, der kunne forhandles i Frankrig forsynet med benævnelsen »crémant«. Faktisk indeholdt lov nr. 75/577 af 4. juli 1975 [46] kun et forbud mod anvendelse af benævnelsen »crémant« om vine, mousserende vine og perlevin, der ikke kan gøre krav på en oprindelsesbetegnelse. Af lovens tilblivelseshistorie fremgår imidlertid, at det var hensigten at forbeholde denne benævnelse for mousserende vine, der var fremstillet på grundlag af den traditionelle metode (»méthode champenoise«). Denne fremstillingsmetode var på sin side omhandlet i tre gennemførelsesdekreter, der indeholdt definitionen af benævnelserne »crémant d'Alsace«, »crémant de Bourgogne« eller »crémant de Loire«, som kontrolleret oprindelsesbetegnelse.

55. Tilsyneladende findes der ikke i andre medlemsstater (end Spanien og Frankrig) en produktion af betydning, der i denne forbindelse skulle kunne komme i betragtning.

56. Endelig skal det fastslås, at mere end to tredjedele af Cava-mkvbd med benævnelsen »Gran Crémant« i årene 1986-1989 blev forhandlet af det sagsøgende selskab [47].

57. På baggrund heraf må det efter min mening kunne anerkendes, at det sagsøgende selskabs stilling på markedet for mkvbd med den omtvistede benævnelse er klart individualiseret.

58. Hvad angår de virkninger, foranstaltningen har for sagsøgerens virksomhed, synes det vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at fastslå, at der er tale om følger af samme

45 — Jf. oplysningerne om det spanske marked for mousserende kvalitetsvine fra bestemte produktionsområder og sagsøgerens markedsandel (bilag 5 i sagsøgerens svar på formalitetsindsigelsen, s. 4).

46 — JORF af 5.7.1975, s. 6813.

47 — Jf. bilag 4 og 6 til sagsøgerens besvarelse af Rådets afvisningspåstand.

slags som dem, der blev konstateret i Extramet-sagen, nemlig at

— sagsøgerens økonomiske virksomhed i vidt omfang afhang af handelstransaktioner, der berørtes af den anfægtede foranstaltning

— denne virksomhed blev »alvorligt berørt« af nævnte foranstaltning.

Det synes navnlig vanskeligt at godtgøre, at det sidstnævnte var tilfældet. Mens de virkninger for en importørs virksomhed, der indtræder i tilfælde af antidumpingtold, meget nøjagtigt kan opgøres — denne told afhænger af importprisen og skal bringe denne op på et bestemt niveau — er der ingen mulighed for at gennemføre en tilsvarende beregning, når der er tale om et forbud mod at anvende en bestemt benævnelse. I det foreliggende tilfælde bliver en sådan beregning så meget vanskeligere, som der i reglerne fastsættes en overgangsperiode, hvori producenten kan forberede sine kunder på kommende ændringer gennem en passende reklame. Efter min mening skiller sagsøgeren, for så vidt angår virkningerne af den anfægtede foranstaltning, sig tilstrækkeligt ud fra de øvrige omhandlede producenter til at kunne anses for individuelt berørt.

59. Her må det være på sin plads først at undersøge de betingelser, der ifølge artikel 6, stk. 5a, litra b), skal være opfyldt, for at benævnelsen »crémant« kan anvendes, samt at analysere den betydning, disse betingelser må kunne tillægges for så vidt angår sagsøgerens produkt.

60. Denne bestemmelse indeholder følgende krav:

1) Vedrørende *varens kvalitet*: Der skal være tale om en *mkvbd*.

2) Vedrørende *fremstillingsmetoden*: Denne skal opfylde *betingelserne ifølge artikel 6, stk. 4, andet afsnit,* i forordning nr. 3309/85.

3) Vedrørende *varens anerkendelse i den medlemsstat* , hvor den er fremstillet:

— Medlemsstaten skal have tildelt varen benævnelsen »crémant«, idet denne er forbundet med navnet på det bestemte dyrkningsområde (første led).

— Produktet skal være fremstillet under overholdelse af de særlige regler, der er fastsat af den pågældende medlemsstat vedrørende denne vins fremstilling (andet led).

4) Vedrørende *oprindelsen*: Der skal være tale om *varer, der er fremstillet i Frankrig eller Luxembourg*.

61. Det er ubestridt, at den af det sagsøgende selskab fremstillede vare opfylder kravene under 1) og 2). Det står desuden fast, at de nationale regler, som der stilles krav om, jf. punkt 3, ikke obligatorisk skulle foreligge på det tidspunkt, hvor den anfægtede foranstaltning blev vedtaget, men kunne vedtages senere, som det f.eks. er tilfældet for Luxembourgs vedkommende, hvor reglerne først blev vedtaget i 1991.

62. Hvis der ses bort fra det under punkt 4) anførte krav, opfylder sagsøgerens produkt samtlige de krav, der gælder for de af selve fællesskabsreglerne begunstigede produkter. I konkurrencen med de producenter, som også opfylder kvalitetskravene, men som desuden opfylder denne omtvistede geografiske betingelse, har sagsøgeren haft særligt favorable vilkår, idet selskabet i lang tid har anvendt den omhandlede benævnelse på sin vare (i alt fald i over 65 år). Dette forhold har navnlig betydning for det spanske marked, hvor selskabet sælger det meste af sin produktion. Hvad angår dette marked må der også henses til, at det sagsøgende selskab ved anvendelsen af denne benævnelse har udnyttet et mærke fra 1924 og herved omhyggeligt har søgt at få forbrugeren til at opleve sammenhængen mellem denne benævnelse og dets produkt.

63. Det sagsøgende selskab oplever tabet af dette markedsføringsmiddel så meget stærkere, som de franske producenter, der opfylder den geografiske betingelse, er blandt dets største konkurrenter på markedet for de mkvbd, der er fremstillet på grundlag af den i artikel 6, stk. 4, andet afsnit, i forordning nr. 3309/85 nævnte metode.

64. På baggrund af alle de anførte forhold må jeg nå til det resultat, at det sagsøgende selskab også inden for kredsen af de berørte erhvervsdrivende er berørt af de virkninger, som den anfægtede akt har for dets virksomhed, og dermed må anses for individuelt berørt.

65. Jeg anser det på denne baggrund ikke for påkrævet at undersøge det sagsøgende selskabs anbringende om, at der foreligger en retsnægtelse, eller at analysere den betydning, det har, at selskabet ikke kan gå til de nationale domstole for at opnå en retsbeskyttelse mod den anfægtede akt, idet gennemførelsen af det forbud, der følger af den geografiske begrænsning, ikke kræver udstedelse af en akt på nationalt plan.

66. *d)* Spørgsmålet om, hvorvidt det sagsøgende selskab er umiddelbart berørt, hvilket Kommissionen har bestridt, kan knyttes direkte sammen med det netop anførte. Kommissionen har støttet sit synspunkt på, at det ikke er godtgjort, at Spanien ville have tildelt sagsøgeren den omtvistede benævnelse på de i første afsnit i den omtvistede bestemmelse fastsatte betingelser, såfremt fællesskabslovgiver ikke havde besluttet

at indføre den omtvistede geografiske begrænsning. Kommissionen vender med dette argument tingenes naturlige rækkefølge om. Det sagsøgende selskabs søgsmål er rettet mod den skade, forbuddet påfører det, dvs. tabet af retten til at anvende benævnelsen »crémant« på dets varer. Denne skade påføres det uden den pågældende medlemsstats mellemkomst, og den beror navnlig ikke på en vedtagelse, der henhører under denne medlemsstats skønsmæssige beføjelser.

67. Sagen skal derfor admitteres.

III — *Realiteten*

68. Ved den anfægtede akt udelukkes, som omtalt i min redegørelse vedrørende sagens formalitetsspørgsmål, anvendelsen af benævnelsen »crémant« om et stort antal produkter (heriblandt det sagsøgende selskabs) alene med den begrundelse, at det sted, hvor disse produkter er fremstillet, ikke ligger i Frankrig eller i Luxembourg. Denne forskellige behandling er i strid med forbuddet mod forskelsbehandling ifølge EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, medmindre den kan begrundes objektivt [48].

69. En sådan objektiv begrundelse vil jo for det første kunne følge af systemet i forordning nr. 3309/85, som den omtvistede bestemmelse er et led i. Efter forordningens anden, tredje, fjerde og sjette betragtning omfatter dette system en sondring mellem de obligatoriske angivelser og de valgfrie angivelser. Af artikel 15, stk. 4, andet afsnit, i forordning nr. 823/87, som affattet ved forordning nr. 2043/89, og af ordlyden af og begrundelsen til den omtvistede bestemmelse selv fremgår, at benævnelsen »crémant« er en valgfri angivelse, og denne angivelse skal derfor være i overensstemmelse med den principielle regel, der i sjette betragtning til forordning nr. 3309/85 er sammenfattet på følgende måde:

»Dette valg skal dog begrænses til angivelser, der ikke er forkerte, og som ikke vil kunne vildlede den endelige forbruger«.

70. I tredje betragtning til forordning nr. 2045/89 fremstår den anfægtede geografiske begrænsning som en konkretisering af den principielle regel:

»Endvidere er det i disse regler [for anvendelse af navnet på et bestemt dyrkningsområde] fastsat, at navnet på et bestemt dyrkningsområde kan kombineres med en nærmere angivelse vedrørende fremstillingsmåde eller produkttype; for at *beskytte* sådanne traditionelle angivelser, der anvendes for andre produkttyper *af bestemt herkomst*,

48 — Jf. eksempelvis Domstolens dom af 9.7.1992, sag C-236/90, Maier mod Freistaat Bayern, Sml. s. 4483, præmis 25.

bør angivelsen 'crémant' forbeholdes visse mkvbd, der fremstilles i Frankrig og Luxembourg.«

71. Det må derfor først og fremmest undersøges, om angivelsen »crémant« angiver et helt bestemt dyrkningsområde, således at anvendelsen af den på produkter, der er fremstillet uden for Frankrig og Luxembourg, ville være en vildledning af forbrugeren.

72. I denne sammenhæng må der henses til de principper, Domstolen har udviklet i dommen om de tyske mousserende vine [49] vedrørende spørgsmålene om oprindelsesbetegnelser inden for vinsektoren [50]. Nævnte dom vedrører ganske vist de frie varebevægelser og ikke den fælles landbrugspolitik. Men de synspunkter, Domstolen har formuleret i den, kan dog, selv om Rådets opfattelse går ud på det modsatte, overføres på denne sag, for af dommens præmis 7 følger, at beskyttelsen af oprindelsesbetegnelserne, som Domstolen i sin tid belyste ud fra forskellige synspunkter i relation til EØF-traktatens artikel 36, navnlig skal sikre, at forbrugernes interesse i at vægre sig mod vildledende betegnelser varetages.

73. I dommen hedder det:

»Hvad særlig angår herkomstbetegnelser bør den geografiske stedfæstelse af et produkts oprindelse indebære en kvalitet og nogle særlige egenskaber, som kan tjene til at individualisere produktet.« [51]

74. I dommens præmis 8 udtales, at vedkommende herkomstområde skal frembyde naturlige, homogene faktorer, som afgrænser det i forhold til naboområderne. Det står i nærværende sag fast, at forbindelsen af de to medlemsstater Frankrig og Luxembourg ikke udgør en sådan homogen sektor, og det gør heller ikke det franske territorium i dets helhed. Vedrørende samme punkt udtalte Domstolen dernæst, at en fabrikationsmetode

»... ikke i sig selv, uafhængigt af den benyttede drues kvalitet, [er] afgørende for bestemmelsen af [et bestemt produkts] herkomst«.

49 — Dom af 20.2.1975, sag 12/74, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 181.

50 — Som anført i artikel 1, stk. 1, andet afsnit, i forordning nr. 2081 om beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler (Rådets forordning af 14.7.1992, EFT L 208 af 24.7.1992, s. 1) gælder bestemmelserne i denne forordning ikke for produkter, der henhører under vinsektoren, eller for spiritus.

51 — Præmis 7.

75. I fortsættelsen i dommen hedder det:

»Yderligere udgør fabrikationsmetoden for et vinprodukt et tilknytningskriterium, som er så meget mindre egnet til alene at karakterisere vinens herkomst, som den, da den ikke er knyttet til benyttelsen af en bestemt drue, kan tænkes anvendt i andre geografiske områder.«

76. Med denne baggrund må det fastslås, at allerede selve ordlyden af den anfægtede bestemmelse afkræfter fællesskabsinstitutionernes argumentation om, at ordet »crémant« angiver en helt bestemt oprindelse. Der er tværtimod med det tænkt på den fremstillingsmetode, der er nævnt i artikel 6, stk. 4, i forordning nr. 3309/85, hvilken metode parterne i overensstemmelse med denne bestemmelse har kaldt »den traditionelle metode«. Ifølge det første led kan benævnelsen »crémant« faktisk kun anvendes, såfremt den medlemsstat, hvori fremstillingen har fundet sted, har tildelt denne benævnelse, *idet benævnelsen er forbundet med navnet på det bestemte dyrkningsområde.*

77. Det kan derfor ikke forbavse, at de argumenter, Rådet og Kommissionen har fremført til støtte for det modsatte synspunkt, ikke holder for en nærmere efterprøvelse.

78. Det er ufornødent her at gøre meget ud af Kommissionens udtalelse om, at ordet »crémant« tilhører det franske sprog. Domstolen fastslog nemlig i nævnte dom følgende:

»Et herkomstområde, der er defineret på grundlag af ... et sprogligt kriterium, er ikke tilstrækkeligt til at udgøre et sådant geografisk miljø ...«

79. I den forbindelse må det desuden fastslås, at hverken dette ords etymologi eller betydning i det franske sprog peger på en bestemt oprindelse for varen. Hvad etymologien angår har dette ord tilsyneladende sine rødder i dialekten i Champagne-området. Der kan imidlertid ikke herske tvivl om, at det altid desuden er blevet anvendt uden for dette område. Desuden står det fast, at der ved den omtvistede bestemmelse netop skal ske en regulering af anvendelsen af benævnelsen »crémant« med henblik på at understrege værdien af produkter, der stammer fra producenter, der ikke fremstiller deres vin i Champagne, og som derfor må overholde forbuddet ifølge artikel 6, stk. 5, andet afsnit, i forordning nr. 3309/85 vedrørende benævnelsen »méthode champenoise«. Hvad betydningen angår angiver ordet »crémant«, at en vin mousserer på en bestemt måde som følge af et lavt kulsyretryk. Heller ikke dette har reelt noget at gøre med vinens oprindelse.

80. Dernæst må jeg se på et argument, som særlig Kommissionen har gjort en del ud af.

Den har anført, at benævnelsen »crémant« gradvis i forbrugernes bevidsthed er blevet en betegnelse, hvorved der henvises til en bestemt geografisk oprindelse. Efter dens opfattelse må der for så vidt tages hensyn til visse sædvanlige fremgangsmåder, der har en gammel tradition for sig, og som derfor fortjener beskyttelse.

81. Kommissionen, men også Rådet, har herved støttet sig på svaghederne ved det system, der blev indført i Frankrig i 1975, og hvorefter tildeling af betegnelsen »crémant« bygger på bestemmelser, der er blevet vedtaget for visse særlige områder. På den ene side sker der i disse bestemmelser en afgrænsning af det pågældende område, og der gives en definition af fremstillingsmetoden (hvilket svarer til betingelserne ifølge artikel 6, stk. 4, andet afsnit, i forordning nr. 3309/85); på den anden side tildeles ved dem den kontrollerede betegnelse »crémant de ...« (efterfulgt af områdets navn) de produkter, der opfylder de angivne betingelser.

82. Mod denne argumentation må det anføres, at de omhandlede franske bestemmelser ikke havde til formål at ændre en benævnelse vedrørende fremstillingsmetoden, så den blev en oprindelsesbetegnelse. Af lov 75/577's tilblivelseshistorie fremgår, at systemet ganske vist i første omgang skulle indføres i Bourgogne, Alsace og Loire; det blev imidlertid senere ikke fastholdt som gældende blot for disse områder. Det kunne i øvrigt ikke have en virkning som den nævnte, eftersom producenter fra andre medlemsstater, bl. a. sagsøgeren, fortsat lovligt anvendte benævnelsen »crémant« om deres varer. Rådet kan endelig ikke retmæssigt lægge det forhold til grund, at de franske bestemmelser, der blev vedtaget før den omtvistede bestemmelse, knyttede benævnelsen »crémant« til de tre nævnte områder. For efter den omtvistede bestemmelse har også producenter i andre franske områder samt i Luxembourg adgang til at anvende benævnelsen »crémant« (under iagttagelse af de i bestemmelsen opstillede betingelser).

83. Af det anførte fremgår i det hele, at benævnelsen »crémant« ikke, som fællesskabsinstitutionerne har argumenteret for og uanset indholdet af tredje betragtning til forordning nr. 2045/89, udgør en oprindelsesbetegnelse. Beskyttelse af forbrugeren mod faren for vildledning med hensyn til produktets oprindelse kan altså ikke afgive en gyldig begrundelse for den omtvistede geografiske begrænsning.

84. Nødvendigheden af at beskytte forbrugeren mod angivelser, der af sproglige grunde er uforståelige, kan ikke, som Kommissionen mener, antages at afgive en begrundelse for den anfægtede akt. Som det sagsøgende selskabs eksempel viser, er benævnelsen »crémant« også i lang tid blevet anvendt af spanske producenter med henblik på det spanske marked for at gøre det muligt at angive en forskel i forhold til andre mousserende vine. Hvad benævnelsen »crémant« nu på grundlag af den omtvistede bestemmelse tjener til at betegne, kan angives ved de benævnelser, der er omhandlet i artikel 6, stk. 4, første afsnit, i forordning nr. 3309/85, og disse kan benyttes, også selv om benævnelsen »crémant« samtidig benyttes. Desuden er det ikke også formålet med den anfægtede akt at begrænse anvendelsen af

denne benævnelse i de medlemsstater, hvor den eventuelt ikke kan forstås (de franske og luxembourgske produkter kan eksporteres til alle medlemsstater uden hindringer af nogen art i kraft af denne akt), men at gøre dens anvendelse afhængig af betingelser, der vedrører produktets kvalitet — og oprindelse.

85. Før jeg fremsætter forslag til afgørelse, har jeg tilbage at undersøge fællesskabsinstitutionernes argumentation vedrørende den måde, hvorpå benævnelserne »cava« og »Gran Crémant« hidtil er blevet anvendt i Spanien. Denne argumentation vil kunne forstås på den måde, at fællesskabslovgiver retmæssigt ganske særligt kunne afskære de spanske producenter fra anvendelsen af benævnelsen »crémant«. Fællesskabsinstitutionerne har helt specielt anført, at benævnelsen »crémant« traditionelt blev anvendt i Frankrig for at angive forskellen mellem de mousserende vine, der fremstilles på grundlag af den traditionelle metode, og andre mousserende vine, mens benævnelsen »cava« opfylder denne funktion i Spanien. Rådet har i den forbindelse navnlig henvist til de spanske regler fra 1972 [52] og 1986 [53], hvorefter benævnelsen »cava« kun kan anvendes, såfremt de pågældende produkter er blevet fremstillet på grundlag af den traditionelle metode. Ifølge Rådet var i Spanien betegnelsen »crémant« ikke traditionelt sammenknyttet med de anførte krav vedrørende fremstillingsmetoden. De spanske producenter, og navnlig sagsøgeren, anvendte benævnelsen »Gran Crémant« (ikke blot ordet »crémant«) alene som en handelsbetegnelse, hvorved visse produkter inden for samtlige deres produktudvalg kunne identificeres.

52 — Jf. bilag 4 til svarskriftet.

53 — Jf. bilag 6 til svarskriftet.

86. I den forbindelse skal jeg først bemærke, at beskyttelsen af visse traditioner ikke i og for sig er et klart angivet mål for den anfægtede akt eller et synspunkt, der kan begrunde, at erhvervsdrivende behandles forskelligt.

87. Dog må det dernæst medgives fællesskabsinstitutionerne, at den ordning, Rådet har valgt for en anerkendelse af retten til benævnelsen »crémant«, kan give anledning til visse vanskeligheder i betragtning af de faktiske og retlige omstændigheder, de har peget på.

88. Benævnelsen »cava« peger nemlig, således som den er fastlagt i de nævnte ordninger fra 1972 og 1986, tilbage på såvel den fremstillingsmetode, der er omhandlet i den foreliggende sag, som på et bestemt område, hvilket sidste dog har en betydelig udstrækning. Sidstnævnte forhold hænger tilsyneladende sammen med, at benævnelsen »cava« oprindelig kun skulle være en generel betegnelse for mousserende vine.

89. De nævnte forhold kan imidlertid ikke give en gyldig begrundelse for den anfægtede akt. Den målsætning, der går ud på en passende forbrugeroplysning, hvilket i denne sag er den eneste begrundelse, der kan komme i betragtning, kan faktisk nås uden at udelukke de spanske producenter på den måde, der er anfægtet i denne sag.

90. Det første problem, som de tidligere nævnte omstændigheder giver anledning til, og som hænger sammen med den meget generelle beskaffenhed, som benævnelsen »cava« oprindelig havde, nemlig det problem, at denne benævnelse ikke kan knyttes til benævnelsen »crémant« på samme måde som navnene på de franske områder, kan løses ved en meget enkel specialregel. Det ville bl. a. være muligt om betegnelsen af »cava«-mousserende vine at bestemme, at kun navnene på visse små zoner inden for »cava«-området kan knyttes sammen med ordet »crémant« (f.eks. »Crémant de Rioja«).

91. Det andet problem, der kunne melde sig for fællesskabslovgiver, er problemet om, hvorvidt en spansk producent desuden ved siden af den således anvendte benævnelse »crémant« på samme etikette kan tilføje den mere generelle betegnelse »cava« og/eller handelsbetegnelsen »Gran Crémant«, uden at der opstår risiko for vildledning af forbrugerne. I den forbindelse vil det være tilstrækkeligt at fastslå, at Rådet i det højeste, selv om det med føje havde frygtet faren for på denne måde at vildlede forbrugeren, retmæssigt kunne indføre visse begrænsninger for anvendelsen af de to benævnelser. Hvad benævnelsen »cava« angår er jeg i øvrigt af den opfattelse, at dens anvendelse ved siden af benævnelsen »crémant de ...« ingenlunde vildleder forbrugerne.

92. Af samtlige de anførte grunde er den anfægtede akt efter min opfattelse i strid med forbuddet mod forskelsbehandling i EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, og den skal derfor annulleres, idet det herved er ufornødent at tage stilling til de øvrige anbringender, der er fremsat i sagen.

C — Forslag til afgørelse

93. Da sagen efter min mening — jf. fremstillingen ovenfor — skal admitteres, og sagsøgerens påstande tages til følge, foreslår jeg Domstolen

— at fastslå, at artikel 6, stk. 5a, litra b), i forordning nr. 3309/85, som affattet ved forordning nr. 2045/89, er ugyldig, for så vidt som det deri er bestemt, at benævnelsen »crémant« kun kan anvendes om mousserende vine, der er fremstillet i Frankrig eller i Luxembourg

— at pålægge Rådet at betale sagens omkostninger i medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 2, bortset fra Kommissionens omkostninger, som denne selv skal betale, jf. stk. 4 i nævnte bestemmelse.